

Jems anêᶇ kapyā Abô môᶇ

Jems ma Yisu anêᶇ yaᶇ molok. Yani hato hadêᶇ avômalô Israeᶇ takatu ba êvhaviᶇ Yisu ba êmô pik luvuluvu. Yani lahaviᶇ iniᶇ êvhaviᶇ imbitak lôklokwaᶇ ba hadôᶇ thêlô ek neyabiᶇ i esak malêla takatu ba enaᶇ. Ma hik thô nena êvhaviᶇ anôᶇ ma anêᶇ ku hêk haviᶇ. Ma hanaᶇ nena miᶇ onaᶇ abôma esak avômalô vi ami. Ma hadôᶇ i nena mek ma nôᶇ lôklokwaᶇ anôᶇ.

Hato kapyā êntêk hadêᶇ 50 mena 61 AD la. Ma 62 AD ma ik yani vônô.

Jems anêᶇ lamavi

¹ *Ya Jems, Wapômbêᶇ lo Anyô Bêᶇ Yisu Kilisi iniᶇ anyô ku. Yahato kapyā êntêk hi ek avômalô Israeᶇ ôdôᶇ laumiᶇ ba lahavuju takatu ba êsôv mayaliv ba i êmô luvuluvu anêᶇ pik bêᶇ êntêk lôkthô. Wاكلêvôᶇ mavi!

Malaiᶇ havatho ôêvhaviᶇ loᶇ

² *Aiyaᶇ thêlô, malaiᶇ lomaloma hapôm môlô, êᶇ ma lemimimbi nena nôᶇ takêᶇ ma nôᶇ leᶇiᶇmavi iyom.

³ *Môlô oyala nena malaiᶇ takêᶇ hasôm môlônim ôêvhaviᶇ ba hadum ek numiᶇ lôklokwaᶇ.

---

* **1:1:** Mat 13:55; Ap 15:13; Gal 1:19; 1Pi 1:1

* **1:2:** Lom 5:3-5

* **1:3:** 1Pi 1:7

4 Ma numiŋ lôklokwaŋ endeba ku êŋ injik anôŋ ba numbitak êtôm nê talaŋ ba nundum nômkama sapêŋ thêthôŋ iyom ek nômla yaŋ miŋ ênjêk ami.

5 *Môlô te hêv yak hathak auk, êŋ ma eten Wapômbêŋ ma tem nê. Yani hathak habi anêŋ wapôm sam hadêŋ avômalô lôkthô ma miŋ hatatale i ami.

6 Yani atu ba hateŋ ma nêmbiŋ iyom ma miŋ anêŋ auk mayaliv ami. Anyô auk mayaliv ma hatôm ŋgwêk budum ba lovak hayuv hi ba halêm.

7 Anyô anêŋ aêŋ miŋ laimbi nena tem enja nômlate êlêm anêŋ Anyô Bêŋ anêŋ ami.

8 Yani ma anyô auk ju ba hadum nômkama sapêŋ mayaliv.

Nê valu mi lôk nê valu bêŋ

9 Aiyaŋ mena livôŋ la atu ba athêŋ mi hathak nômkama pik ma êmô lôk lamavi. Wapômbêŋ hayê thêlô hatôm nê lôk athêŋ bêŋ.

10 *Ma nê lôk athêŋ bêŋ hathak nômkama pik ma nêlôm lôk leŋiŋmavi. Wapômbêŋ hayê thêlô hatôm nê athêŋ mi ba tem nêlôm yak êtôm kamuŋ anêŋ vuak hêv yak.

11 Wak hapup ba habi lôklokwaŋ ba habôk kamuŋ ba iniŋ vuak lôk lêlêyaŋ mavi hakapok. Ma aêŋ iyom nê lôk valu bêŋ idum iniŋ ku denaŋ ba ema ma iniŋ nômkama tem egeleloŋ.

Wapômbêŋ miŋ halôk anyô leŋ ek nindum kam-bom ami

12 Nê takatu ba imiŋ lôklokwaŋ hathak malaiŋ ma Wapômbêŋ lêk lamavi hathak i. Thêlô lovak

---

* 1:5: Snd 2:3-6   * 1:10: Ais 40:6-7

ba tem neja lôkmala atu ba nêmo êtom wak nômbênj intu sapênj êtom iniñ vuli. Wapômbênj bôk habutinj abô ek nêmo êndênj nê takatu ba lenjinj haviñ yani.

¹³ Kambomlate miñ hatôm êndôk Wapômbênj la ek indum kambom ami. Ma yani miñ halôk anyôla la ek indum kambom ami. Ba intu nômlate halôk lem ek undum kambom ma miñ onañ nena, “Wapômbênj halôk yalenj ami.”

¹⁴ Mi. Alalôaniñ thethanjak ma hatôm etak alim halôk lôm ek nêbôv alim esak ba hakôk alalô lenjinj ek nandum kambom.

¹⁵ Ma thethanjak êñ halumbak bênj ba anênj anônj ma kambom. Ma kambom êñ anênj palumbak lôkthô ma njama.

¹⁶ Yenanj aiyanj lôkma anônj, noyabinj am ek anyôla miñ esau môlô ami.

¹⁷ Wapôm lôk nôm mavi anônj sapênj ma halôk ba halêm anênj lenj. Kamik Bênj atu ba hapesanj deda lenj sapênj hêv wapôm mavi takênj. Wak lo bôlôvônj iniñ deda hathak habitak yanja yanja, ma donjom Wapômbênj da hamô aênj iyom hatôm wak nômbênj intu sapênj.

¹⁸ *Yani anênj lahavinj ba intu alalô abitak anênj nali hathak abô avanônj. Hadum aênj ek alalô nambitak êtom anênj nôm môñ anônj ek nômkama vi atu ba hapesanj haviñ.

Nodanjô ba nosopa

¹⁹ Yenanj aiyanj lôkma anônj, môlô nodanjô katô. Anyôla hananj nômla ma nômo tinjinj ba nodanjô bônônj ma miñ lemimmaninj ba nonanj viyanj kethenj ami.

---

* **1:18:** Jon 1:13

20 *Avômalô iniņ leņiņmaniņ miņ hatôm eto avômalô ba nimbitak thêthônĕtôm Wapômbêņ anêņ lahaviņ ami.

21 *Aêņ ba notak nôm lôņgôlôņ lôm kambom nômbêņ êņ. Ma nômô yaô ba nobalonĕ Wapômbêņ anêņ abô atu ba havatho halôm mômô loņ. Abô êņ ma hatôm nêm mômô bulubiņ.

22 *Ma mômô nodanô abô êņ ba nundum anêņ ku imbiņ. Olanô oyaņ, êņ ma hatôm osau amda.

23 Anyôla te halanô Wapômbêņ anêņ abô ba miņ hasopa ami ma hatôm ôpatu ba hayê thohavloma halôm liyali.

24 Ma hatak liyali ba hi ma kethenĕ oyaņ ma lapaliņ nena yanida ma aisê.

25 *Ma doņtom ôpatu ba hatitiņ balabuņ mabuņ êņ ma miņ lapaliņ ami ma indum êtôm atu ba hanaņ, êņ ma Wapômbêņ tem nêm mek ek anêņ ku sapêņ. Balabuņ mabuņ êņ hêv alalô vê hêk kambom anêņ lôklokwaņ.

26 *Anyôla hanaņ nena hasopa Wapômbêņ ma doņtom miņ hayabiņ abôlêk ami, êņ ma hasau yanida ba nômkama sapêņ atu ba hadum ek esopa Wapômbêņ ma nôm oyaņ.

27 Lemhaviņ osopa Kamik Wapômbêņ ek êņjê mômô êtôm nôm mabuņ thêthê mavi, êņ ma nundum aêntêk. Noyabiņ avômena bilak lôm avi tôp esak iniņ malaiņ. Ma noyabiņ amda ek pik malim miņ esak mômô ami.

---

* 1:20: Sav 7:9 * 1:21: Kol 3:8; 1Pi 2:1 * 1:22: Mat 7:26; Lom 2:13 * 1:25: Lom 8:2; Jem 2:12 * 1:26: Sng 141:3

2

Noyabin avômalô sapêḡ esak auk doḡtom

¹ *Yenaḡ aiyaḡ thêlô, alalô aêvhaviḡ alalôaniḡ Anyô Bêḡ Yisu Kilisi, yani ma deda lôkmaḡiḡ anôḡ. Ba intu noyabin avômalô sapêḡ esak auk doḡtom ma miḡ nônêm ḡê lôk athêḡ bêḡ liḡ ma nosale ḡê lôk athêḡ mi thô ami.

² Odaḡô. Anyôla halêm hêv yeḡ haviḡ môlô ba hik kwêv mabuḡ anôḡ lôk mote gol. Ma anyô siv lôk nômkama mabô habitak hayô haviḡ.

³ Êḡ ma môlô ôêv athêḡ bêḡ hadêḡ anyô lôk kwêv mabuḡ ba onaḡ, “Ôlêm ômô loḡ mavi êntêk.” Ma onaḡ hadêḡ anyô siv nena, “Umiḡ loḡ intu” mena “Ôndôk ômô biḡ.”

⁴ Môlô udum aêḡ ma hatôm ovak avômalô vose hi ôdôḡ ju ba udum abô lokbaḡ hathak i.

⁵ *Yenaḡ aiyaḡ lôkma anôḡ, nodanô katô. Avômalô takatu ba avômalô pik êyê nena ḡê siv ma Wapômbêḡ bôk hatak i yôv ek nimbitak ḡê lôkmaḡiḡ hathak iniḡ êvhaviḡ ba tem nêm athêḡ bêḡ êndêḡ i ek nêômô anêḡ loḡ lôkliḡyak êtôm bôk habutiḡ abô ek nêm êndêḡ ḡê takatu ba leḡiḡhaviḡ yani. Aêḡ e?

⁶ Ma doḡtom ôpôlik ek ḡê siv. Ma opalê hathak hêv malaiḡ hadêḡ môlô ba havôv môlô hi loḡ idum abô? ḡê siv e? Mî, ḡê valu bêḡ iyom.

⁷ Ma thêlô êḡ iyom intu enaḡ abôma hathak unim alaḡ Kilisi ba ibuliḡ anêḡ athêḡ mavi.

---

* **2:1:** Ap 10:34; Jem 2:9   * **2:5:** 1Ko 1:26-28

8 *Ma alalôaniņ kinj Wapômbêņ anêņ abô balabunj te hanaņ hêk anêņ kapyā nena, “Lemimbiņ avômalô êtôm atu ba lemhaviņ oda”. Udum aêņ ma mavi.

9 *Ma doņtom ôêv nê lôk athêņ bêņ liņ ma ôpôlik hathak nê athêņ mi, êņ ma udum kambom ba balabunj hik thô nena mólô ma nê ômô abô balabunj lu.

10 *Ma ôpatu ba hayabiņ balabunj sapêņ ma doņtom hêv yak hathak bute, êņ ma habuliņ abô balabunj lôkthô.

11 *Ôpatu ba hanaņ nena, “Miņ undum sek imbiņ anyô yaņ yanavi ami” lôk hanaņ haviņ nena “Miņ nuņgwik anyô vônô ami.” Ba intu miņ hudum sek haviņ anyô yaņ yanavi ami ma doņtom huik anyô vônô, êņ ma hômô abô balabunj lu.

12 *Aêņ ba malêla takatu ba udum lo onañ ma lemimimbi nena Wapômbêņ tem indum abô esak balabunj takatu ba hêv alalô vê hêk kambom anêņ lôklokwaņ.

13 *Ma miņ hêêv kapôlôm ek avômalô vi ami, êņ ma waklavôņ nindum abô ma Wapômbêņ tem miņ nê m kapô ek o ami. Ma doņtom hêêv kapôlôm ek avômalô vi, êņ ma tem Wapômbêņ nê m kapô ba nê m mólô vê êņjêk loņ nindum abô.

Êvhaviņ anêņ ku mi, êņ ma ņama

14 Yenaņ aiaņ thêlô, anyô te hanaņ nena yani ma anyô hêvhaviņ ma doņtom miņ hadum mavi

* 2:8: Mat 19:19; Gal 5:14

19:37; Nam 20:7-12,24; Mat 5:19

* 2:12: Gal 6:2; Jem 1:25; 1Pi 2:16

* 2:9: Lo 1:17

* 2:11: Kis 20:13-14; Lom 13:9

* 2:13: Mat 5:7; 18:32-35

* 2:10: Wkp

ami, êᶇ ma mavi e? Mi. Êvhaviᶇ anêᶇ aêᶇ tem nêᶇ
yani bulubiᶇ e? Mi.

15 *Aiyaᶇ te mena livôᶇ late nôᶇ lôk sôp mi ba
hêᶇ i sêkêya.

16 Ma môlô te hanaᶇ hadêᶇ yani nena, “Nu lôk
lemmavi, upuk sôp lôk nonᶇwaᶇ nôᶇ.” Ma doᶇtom
miᶇ hôêᶇ yani sa ami, êᶇ ma mavi aisê?

17 Ma aêᶇ iyom ma êvhaviᶇ atu ba hêk wavo ma
ku mi, êᶇ ma ᶇama.

18 *Ma doᶇtom anyô late hanaᶇ nena, “Avômalô
vi idum ku ma vi êvhaviᶇ iyom, ma luvi ma hatôm.”
Ma doᶇtom yahanāᶇ nena, “Ya miᶇ hatôm yaᶇgê
êvhaviᶇ atu ba ku mi ami. Ba intu tem yaᶇgik
yenaᶇ yahêvhaviᶇ thô esak yenaᶇ ku.”

19 Môlô ôêvhaviᶇ nena Wapômbêᶇ doᶇtom iyom
hamô ba intu osoᶇ nena unim ôêvhaviᶇ ma anêᶇ
ku mi ma hatôm e? Auk êᶇ ma auk mavi, ma
doᶇtom miᶇ osoᶇ nena auk êᶇ intu mavi ek o ami.
Mi, ᶇgôk eyala auk êᶇ haviᶇ, ma doᶇtom thêlô
ma Wapômbêᶇ anêᶇ ᶇê kambom ba intu êkô ba
elowaliᶇ.

20 Môlô ᶇê auk thôᶇôthôᶇ, lemimhaviᶇ noyala
nena êvhaviᶇ atu ba hêk wavo ma anêᶇ ku mi, êᶇ
ma nôᶇ oyaᶇ e?

21 *Lemimimbi alalôaniᶇ bumalô Ablaham.
Yani bôk hêᶇ nakaduᶇ Aisak hatôm da hayô hêk
loᶇ êbôk da. Yani hadum ku êᶇ ba intu Wapômbêᶇ
hanaᶇ nena yani ma anyô thêthôᶇ, aêᶇ e?

22 *Intu êᶇ, Ablaham anêᶇ hêvhaviᶇ lôk anêᶇ ku
idum ku haviᶇ i. Ma anêᶇ ku hadum ba anêᶇ

---

* 2:15: 1Jon 3:17 * 2:18: Gal 5:6 * 2:21: Stt 22:9-12 * 2:22:
Hib 11:17-18

hêvhaviņ hik anôņ.

²³*Êņ ma habitak hatôm Wapômbêņ anêņ kapya hanaņ, “Ablaham hêvhaviņ Wapômbêņ ba intu hayê yani nena anyô thêthôņ.” Ma halam yani nena anêņ anyô môlô.

²⁴Aêņ ba oyala nena ôpatu ba hêvhaviņ lôk hadum anêņ ku haviņ ma Wapômbêņ halam yani nena anyô thêthôņ. Ma miņ hanaņ abô êņ hathak ôpatu ba hêvhaviņ iyom ma anêņ ku mi ami.

²⁵*Ma lemimimbi avi sek waliliņ Lahap imbiņ. Yani ma aêņ iyom. Hawa Islael iniņ nê êyê loņ vani ba hêv i sa ek elom buyaņ ba i. Yani hadum ku êņ ba intu Wapômbêņ halam yani nena avi thêthôņ.

²⁶Kupik atu ba auk lôkmala miņ hamô ami, êņ ma ŋama. Ma êvhaviņ atu ba anêņ ku mi ma ŋama aêņ iyom.

3

Oyabiņ vembôlêk mavi

¹Aiyaņ thêlô, alalô nayala nena Wapômbêņ tem indum abô lôklokwaņ ek yêlô atu ba adôņ avômalô hathak êvhaviņ. Ba intu miņ môlô bêņ anôņ nundum ek numbitak nê êdôņ avômalô ami.

²Alalô lôkthô athak avak i silili ba adum kambom lomaloma. Anyôla miņ havak i silili hathak anêņ abô ami, êņ ma yani mabuņ anôņ ba hatôm eyabiņ liņkupik sapêņ.

³Odaņô. Avômalô ethak etak nôm yaônate hapalaņaniņ hêk bokhos abôlêk ek êvôv hamô yak ma bok bêņ êņ hasopa iniņ leņiņhaviņ.

---

* **2:23:** Stt 15:6; 2Sto 20:7; Ais 41:8   * **2:25:** Jos 2:1-21; Hib 11:31

⁴ Ma nômla yaŋ ma yeŋ ŋgwêk. Yeŋ ŋgwêk ma nômbêŋ ma lovak bêŋ hayuv ma hathak hasisuŋ yeŋ êŋ ba hi. Ma doŋtom nôm yaôna anôŋ te hêk dômlokwaŋ ek havusiŋ hi loŋ atu ba alaŋ lahaviŋ ni.

⁵ Ma aêŋ iyom veŋbôlêk ma nôm yaôna ek leŋviŋkupik. Ma doŋtom hatôm indum ku bêŋ lomaloma.

Lemimimbi nena atum yaôna hatôm esaŋ ba êmbôk kamuŋ bêŋ anôŋ.

⁶ *Ma veŋbôlêk ma hatôm atum. Veŋbôlêk êŋ ma hayô siŋ hathak kambom lomaloma ba halumbak bêŋ ba hadum leŋviŋkupik sapêŋ habitak lelaik. Atum êŋ halêm anêŋ loŋ atum da hamô ba intu hatôm esaŋ alalôaniŋ lôkmala sapêŋ, lêk êntêk êŋ endeaba êyô anêŋ daŋ.

⁷ Avômalô ethak ewa menak lo umya ma alim ŋgwêk lôk alim lomaloma ba eyabiŋ ba êmô tiŋiŋ.

⁸ *Ma doŋtom anyô late miŋ hatôm eyabiŋ abôlêk ek ênjêk tiŋiŋ ami. Mi, kambom hapipiyap hêk abôlêk ba hatôm siniŋ habôk avômalô vônô.

⁹ Alalô êv yeŋ hathak veŋiŋbôlêk hadêŋ alalôaniŋ Kamik Anyô Bêŋ. Ma veŋiŋbôlêk doŋtom êŋ iyom intu hanaŋ ek Wapômbêŋ imbuliŋ avômalô takatu ba yani hapesaŋ i hatôm yanida.

¹⁰ Veŋiŋbôlêk doŋtom êŋ iyom intu habô Wapômbêŋ lôk hanaŋ abôma haviŋ. Aiyaŋ thêlô, êŋ ma kambom anôŋ.

¹¹ Nŋaŋ lôk ŋgwêk hatôm nede valu abyana te e? Mi anôŋ.

---

* **3:6:** Mat 12:36-37; 15:11,18-19   * **3:8:** Lom 3:13

12 Aiyaŋ thêlô, ŋgwêk miŋ hatôm nêŋ ŋaŋ mavi êndêŋ alalô ami. Ma ŋgôbêŋ miŋ hatôm injik êtôm sabo ami. Ma yak te miŋ hatôm injik êtôm ŋgôbêŋ ami. Mi anôŋ.

Auk mavi halêm anêŋ Wapômbêŋ

13 Môlô opalê atu ba lôkauk bêŋ ba hayala Wapômbêŋ anêŋ lahaviŋ? Injik anêŋ auk mavi êŋ thô esak anêŋ kobom thêthôŋ lôk ku takatu ba hadum ba hamô malinŋyaô.

14 Ma doŋtom lemdaŋ hathak athêŋ bêŋ hêk kapôlôm ba hudum ek osale anyô vi thô ba ômôŋ, êŋ ma miŋ ômbô o ba onaŋ nena hosopa abô avanôŋ ami. Êŋ ma honaŋ abôyaŋ ba hubuliŋ abô avanôŋ.

15 Auk êŋ ma auk pik lôk kapôlôŋ bô ba halêm anêŋ Sadaŋ. Ma miŋ halêm anêŋ leŋ ami.

16 Loŋ atu ba kobom ethale anyô vi thô lôk leŋdaŋ hathak athêŋ bêŋ hêk, êŋ ma tem ôpôm nena nômkama sapêŋ hamô mayaliv ma kambom lomaloma hêk haviŋ.

17 Ma doŋtom auk atu ba halêm anêŋ leŋ ma mabuŋ anôŋ. Auk êŋ hadum ek avômalô nêŋmô yôhok imbiŋ i lôk netauviŋ i ma nêwê abô vibiŋ, ma nêŋnêŋ kapôlôŋiŋ lôk nindum ku mavi lomaloma, ma nindum kobom doŋtom êndêŋ avômalô lôkthô ma nesopa thêlôda iniŋ abô sapêŋ.

18 *Avômalô yôhok takatu ba ethak idum ek avômalô nêŋmô yôhok imbiŋ i ma hatôm evatho iniŋ yaŋvêk ba hik anôŋ, êŋ ma kobom thêthôŋ mavi lomaloma.

---

* **3:18:** Mat 5:9; Hib 12:11

4

Anyô lahaviņ nômka ma hatôm hik vovak hadêņ Wapômbêņ

¹ *Malê te hadum ba mólô lemimņaņa ba uik vovak haviņ am? Nôm takêņ halêm anêņ unim thethaņak takatu ba ibisôk ek nundum kambom lomalama e? Intu êņ.

² Mólô lemimhaviņ nômlate atu ba mi hêk mólô. Ba intu mólô malemimkilik hathak nôm êņ ba uik anyô vônô ma doņtom miņ owa ami. Êņ ma hadum mólô lemimņaņa ba uik vovak hathak. Mólô miņ onañ hik Wapômbêņ liņ ami ba intu miņ owa ami.

³ Ma onañ hik yani liņ hathak nômlate ma miņ othak owa ami eka? Unim auk ma lokbaņ ba lemimhaviņ noja ek injik unim thethaņak vônô iyom. Ba intu yani havasiņ nôm êņ ek mólô.

⁴ *Mólô ma hatôm avômalô takatu ba idum sek waliliņ ba êpôlik ek Wapômbêņ ma evaloņ nômka ma pik majaņ. Odaņô! Opalêla takatu ba leņiņhaviņ nômka ma pik ma pik anêņ ñê mólô ba hatôm ik vovak hadêņ Wapômbêņ.

⁵ Wapômbêņ anêņ abô te bôk hanaņ nena, “Wapômbêņ madaluk ladaņ hathak auk lôkmala atu ba hêv hadêņ alalô.” Hosoņ nena abô êņ ma nôm oyaņ e? Mi anôņ!

⁶ *Ma Wapômbêņ lahaviņ nêm alalô sa ba intu habi anêņ wapôm sam bêņ anôņ hadêņ alalô. Hatôm anêņ kapyā hanaņ nena, “Wapômbêņ havasiņ ek ñê êbôi ma hêv wapôm ek ñê etauviņ i.” *Gutpela Sindaun 3:34*

---

* **4:1:** Lom 7:23   * **4:4:** Lom 8:7; 1Jon 2:15   * **4:6:** 1Pi 5:5

7 *Aêṅ ba nodovak Wapômbêṅ. Ma nobasiṅ am ek Sadaṅ, êṅ ma tem yani etak môlô ba êsôv.

8 *Ma unu bidonṅ ek Wapômbêṅ ma tem yani êlêm bidonṅ ek môlô. Ma môlô ṅê takatu ba udum kambom, nusik bahemim ek nundum mavi. Ma môlô ṅê auk ju, notak auk yaṅ ek unim kapôlômim imbitak mabuṅ mavi.

9 Ma lemimimbi môlônim kambom ba nodanṅ lôk lemimmalaiṅ. Ma miṅ nomalik lôk lemmavi ami. Mi, kapôlômim malaiṅ ba nodanṅ asêṅ malêṅ.

10 *Notauviṅ am êṅjêk Anyô Bêṅ ma, ma tem êsô môlô liṅ.

Minṅ nonanṅ abôma esak anyô vi ami

11 Aiyaṅ thêlô, miṅ nonanṅ abôma esak môlôviyaṅ ami. Môlô takatu ba onanṅ abôma hathak môlôviyaṅ mena otatale môlôviyaṅ, êṅ ma hatôm onanṅ abôma lo otatale abô balabuṅ. Ma otatale abô balabuṅ, êṅ ma miṅ osopa abô balabuṅ êṅ ami. Mi, ubitak hatôm abô balabuṅ anêṅ alaṅ.

12 *Ma doṅtom abô balabuṅ anêṅ alaṅ ma doṅtom iyom. Yani êṅ iyom hatôm indum abô ek anêṅ mavi nêṁmô ma anêṅ kambom nêṁbini. O opalê ba honanṅ avômalô iniṅ kambom bêṅ?

Minṅ nobam amda ami

13 *Odanṅô katô! Môlô takatu ba onanṅ, “Yaô mena yamuṅ la ma tem yêlô ana malak bêṅ te ek nandum ku valu êtôm sondabêṅ te êṁmô loṅ êṅ ek napôm valuseleṅ bêṅ.”

---

* 4:7: Ep 6:12 * 4:8: Ais 1:16; Sek 1:3; Mal 3:7 * 4:10: Jop 5:11; 1Pi 5:6 * 4:12: Lom 2:1; 14:4 * 4:13: Luk 12:18-20

14 *Aisê ka onañ aêñ? Oyala nô m atu ba tem imbitak e? Mi, ôthônj nô m atu ba tem imbitak êndêñ yamuñ! Ma môlônim lôkmala ma hatôm atum yova atu ba hamô dokte iyom ma tem mi.

15 Aêñ ba mavi ek môlô nonañ aêntêk, “Anyô Bêñ anêñ lahaviñ, êñ ma tem yêlô namô lôkmala ba nandum nô m takatu ba leñiñhabi ek nandum.”

16 Ma doñtom môlô othak ôbôam ba obam am. Êñ ma kambom.

17 *Aêñ ba opalê atu ba hayala kobom mavi ma doñtom miñ hadum ami, êñ ma hadum kambom.

5

Nê lôk nômkama bêñ nôkô ek am

1 Môlô avômalô lôk nômkama bêñ, oدانو katô! Malaiñ lomalomama tem êpôm môlô ba intu nodañ asêñ malêñ.

2 *Môlônim nômkama sapêñ lêk hapalê ma didu lêk edabêñ unim kwêv lo sôp ba hatitip

3 ma da lêk hathañ unim gol lo seleva. Ma da êñ tem imbitak êtôm atum ek esañ môlô lemvimkupik lôk injik môlônim kambom thô. Waklavôñ pik lo leñ anêñ dañ lêk habobo, ma doñtom ôvôlô nômkama denañ.

4 *Lemimimbi esak unim ñê ku takatu ba idum ku êmô unim ku kapô. Miñ ôêv i vuli hatôm iniñ ku ami ba iniñ asêñ hi hapôm Anyô Bêñ Lôklokwanj Lôkthô Anêñ Ôdônj ba lêk halañô yôv.

* 4:14: Sng 39:5,11; Snd 27:1

* 4:17: Luk 12:47

* 5:2: Mat

6:19 * 5:4: Lo 24:14-15

⁵ *Môlô ômô pik ma osopa unim lemimhaviņ lôk thethaņak ba oañ nôm bêņ hatôm etak bok halôk balam lukmuk ba êthôn inin waklavôn nijik i vônô lêk habobo.

⁶ Môlô othak udum abô ek nijik nê thêthôn vônô ma miņ êwê kambom êņ viyaņ ami.

Ôpôm malaiņ ma nômô maliņyaô

⁷ *Aêņ ba aiyaņ thêlô, nômô maliņyaô ma noy-abiņ Anyô Bêņ anêņ endelêm. Lemimimbi nê takatu ba evatho nômkama halôk ku kapô. Thêlô êmô maliņyaô ba eyabiņ ôthôm lo wak ek nindum inin ku vêmam. Êņ ma tem nôm indumbak ba injik anôn mavi.

⁸ *Ma nômô maliņyaô aêņ iyom ma nobatho kapôlômim loņ. Anyô Bêņ anêņ waklavôn endelêm lêk habobo.

⁹ Aiyaņ thêlô, miņ kapôlôn diņdiņ esak am ami ek Anyô Bêņ miņ indum abô esak môlô ami. Odaņô, balabuņ anêņ alaņ lêk hamiņ unyak abôlêk yôv ek nundum abô!

¹⁰ Aiyaņ thêlô, lemimimbi plopet taksêbôk ba enaņ abô hathak Anyô Bêņ anêņ athêņ. Ewa vovaņ ma doņtom êmô maliņyaô.

¹¹ *Ma avômâlô takatu ba ewa malaiņ ba imiņ lôklokwaņ ma ayala nena thêlô ewa Wapômbêņ anêņ mek mavi. Ma bôk olaņô Jop anêņ kukuthiņ e? Hawa malaiņ bêņ ma doņtom hamiņ lôklokwaņ. Anyô Bêņ ma anyô lahiki lôk kapô malaiņ hathak

---

* **5:5:** Luk 16:25   * **5:7:** Lo 11:14; Jer 5:24   * **5:8:** Lom 13:11-12;
1Pi 4:7   * **5:11:** Kis 34:6; Jop 1:21-22; 2:10; Sng 103:8

anêḡ avômalô ba intu havenḡ yam ma hadum mavi hadêḡ yani.

Minḡ alalô nanaḡ avanôḡ binḡ dake ami

¹² *Aiyaḡ thêlô, nômbêḡ ma aêntêk. Minḡ nonaḡ nena avanôḡ binḡ dake esak leḡ lo pik mena nômla ek embatho unim abô loḡ ami. Mi, hudum aêḡ, êḡ ma yakô osau ba tem Anyô Bêḡ nêḡ vovaḡ êndêḡ o. Ba intu honaḡ nena tem undum nômlate, êḡ ma undum êtôm atu ba honaḡ. Ma hôdô ek undum, êḡ ma onaḡ nena mi ek minḡ undum ami.

Nê êvhaviḡ iniḡ mek ma lôklokwaḡ

¹³ Malaiḡ la hapôm môlô te, êḡ ma eteḡ mek. Ma môlô te lamavi, êḡ ma nêḡ yeḡ ek êmbô Wapômbêḡ.

¹⁴ *Ma môlô te hapôm lijiḡ, êḡ ma endam avômalô êvhaviḡ iniḡ avaka ek neteḡ mek êyô yani vov lôk nisik esak nôḡ lêḡlêḡ esak Anyô Bêḡ anêḡ athêḡ.

¹⁵ *Ma iniḡ mek atu ba eteḡ lôk êvhaviḡ ma tem indum ôpêḡ mavi ma Anyô Bêḡ tem êsô yani liḡ. Ma bôk hadum kambom la, êḡ ma tem Anyô Bêḡ nêḡ anêḡ kambom êḡ vê.

¹⁶ Ba intu môlô tomtom nonaḡ unim kambom bêḡ imbiḡ am ma noteḡ mek esak am ek numbitak mavi. Anyô thêthôḡ anêḡ mek ma lôklokwaḡ ba tem injik anôḡ.

¹⁷ *Lemimbi plopet Elia. Yani ma anyô hatôm alalô. Lavidonḡ ba hateḡ mek ek minḡ ôthôm injik

---

* **5:12:** Mat 5:34-37   * **5:14:** Mak 6:13   * **5:15:** Mat 17:18-20

* **5:17:** 1Kinḡ 17:1; 18:1

ami, êᶇ ma ôthôm miᶇ hik ami hatôm sondabêᶇ lô ma wata te.

¹⁸*Vêm ma hateᶇ mek hathak loᶇbô ma ôthôm hik ba nômkama pik hik anôᶇ mavi.

Ôpatu ba hêv yak ma noja yani esak loᶇbô

¹⁹*Yenaᶇ aiyaᶇ thêlô, môlô te hêv yak hathak abô avanôᶇ ba môlô te hawa ôpêᶇ hatup,

²⁰*êᶇ ma lemimimbi nena, “Ôpatu ba hêv anyô hadum kambom te anêᶇ auk sa ek hatak anêᶇ kambom, êᶇ ma hêv ôpêᶇ vê hêk ᶇama ma haluviᶇ anêᶇ kambom bêᶇ anôᶇ.”

---

* **5:18:** 1Kiᶇ 18:42-45   * **5:19:** Gal 6:1   * **5:20:** Snd 10:12; 1Pi 4:8

Wapômbêŋ Anêŋ Abô Mathen
The New Testament in the Malei-Hote Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Maei-Hote long Niugini
copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc. and The Malê people

Language: Hotê-Malê (Malei-Hote)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: The Malê people

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c8e90bc3-6cab-57b1-9a48-04f5f30fe59a